Călin Florin Alexandru POPEȚ
(Universitatea de Vest din Timişoara)

Limba română și limbile slave. Influențe reciproce. - Cazul particular al graiului carașovean

Abstract: (Romanian and Slavic languages. Mutual influences – The particular case of the carașovean idiom) This article is entitled *Romanian and Slavic languages. Mutual influences*. It includes three parts suggestively named: *Bilingualism*, *The influence of Serbo-Croatian on the Romanian language* and *The influence of Romanian language on the Serbo-Croatian language*, each of these based on theoretical information, brought in foreground by various researchers, but also based on some concrete examples (lexical level). The article proposes to clarify some aspects regarding the mutual influences between the old Serbo-Croatian language (nowadays a clear distinction being made between the Serbian and the Croatian language) and the Romanian language, but also explaining the relatively small number of word loans from one language to another. This study also surprises a few aspects of grammatical order (regarding morphology), diverse attempts of establishing etymologies in Romanian language of words existent in our days, such as attempts to demonstrate the relations between the Romanian, Latin and Serbo-Croatian language.

Keywords: bilingualism, influence, morphology, etymology, Serbo-Croatian

Rezumat: Articolul de față este intitulat *Limba română și limbile slave. Influențe reciproce*. Cuprinde trei părți denumite sugestiv: *Bilingvismul*, *Influența limbii sârbocroate asupra limbii române* și *Influența limbii române asupra limbii sârbocroate*, fiecare dintre acestea bazându-se pe informații de ordin teoretic, aduse în prim-plan de către diverși cercetători, dar și pe câteva exemple concrete (de nivel lexical). Articolul își propune să lămurească anumite aspecte legate de influențele reciproce dintre vechea limbă sârbocroată (astăzi făcându-se o distincție netă între limba sârbă și limba croată) și limba română, dar și pe explicarea numărului relativ mic de împrumuturi dintr-o limbă în cealaltă. Studiul de față surprinde și câteva aspecte de ordin gramatical (cu privire la morfologie), diverse încercări de stabilire a etimologiilor unor cuvinte existente în limba română până în zilele noastre, precum și unele încercări de demonstrare a legăturilor dintre limbile română, latină și sârbocroată.

Cuvinte-cheie: bilingvism, influență, morfologie, etimologie, sârbocroată

1. Introducere

Motivul pentru care am ales să ne oprim atenția acestei teme de cercetare a fost acela că, în literatura de specialitate, problema limbilor slave, comparativ cu cea a limbii române, este abordată de foarte mulți lingviști. Cu toate acestea, personal, nu am găsit studii care să aprofundeze influențele reciproce dintre limba română și graiul carașovean sau, la o scară mai largă, vechea limbă sârbocroată, graiul carașovean reprezentând o subclasă a acesteia. Vom încerca să notăm, în cele ce

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

urmează, şi argumente care să susţină această afirmaţie. Acest grai interesează, deoarece pune probleme atunci când vine vorba de o definire clară a sa, de proveniență şi, nu în ultimul rând, de etnia vorbitorilor şi de numărul acestora.

În acest articol se va putea remarca faptul că ne vom axa pe raporturile lingvistice existente între limba română şi limba sârbocroată, interesaţi fiind de graiul caraşovenilor. Existența interferenţelor între aceste două idiomuri o putem pune pe seama a două fapte: unul dintre acestea este reprezentat de contextul istoric al apariţiei şi al dezvoltării limbii române, în special contextul care vizează modificările din limbă produse, de-a lungul timpului, datorită influenţelor din regiunea Banat, cea care ne interesează în mod deosebit, iar celălalt de contextul geografic, privitor la dezvoltare şi la migrările din ţările aflate în vecinătatea României, însă, pentru lucrarea de faţă, la statele care se situează în vecinătatea regiunii Banat.

În studiile de dialectologie şi chiar în cele de fonetică istorică, apărute treptat, de când disciplinele lingvistice ocupă un loc important între ştiinţele limbii şi până în zilele noastre, este cunoscută existența a patru dialecte, şi anume: *dialectul dacoromân, dialectul aromân, dialectul meglenoromân* şi *dialectul istroromân*. Primul menţionat reprezintă, de fapt, limba română literară. Acesta cunoaşte, pe teritoriul României, o altă clasificare, cea în variante regionale ori graiuri. Astfel, se cunosc următoarele subdialecte/ graiuri: *subdialectul muntean, subdialectul moldovean, subdialectul bănăţean, subdialectul crişean* şi *subdialectul maramureşean*. Graiul reprezintă „o variantă teritorială de rang inferior a unei limbi, folosită pe un teritoriu restrâns (uneori chiar într-o singură localitate)” (Bidu-Vrânceanu 2005, 237-238), această variantă teritorială având anumite trăsături particulare, care pot fi regăsite, în majoritatea cazurilor, în toate compartimentele limbii: fonetică, lexic, morfologie şi sintaxă.

Legat de împărţirea teritorială a dialectului dacoromân, pentru o clasificare precisă şi conformă cu detaliile regăsite în literatura de specialitate, am apelat la *Tratatul de dialectologie românească*. Graţie acestuia, aflăm că dialectul amintit anterior „este vorbit în nordul Dunării în R. S. România, R. S. S. Moldovenească, R. S. S. Ucraineană şi R. P. Ungară, în estul Banatului iugoslav, în partea de lângă Dunăre a regiunii dintre Timoc şi Morava, în nord-estul Bulgariei şi în alte ţări în care se află comunităţi (daco)româneşti. Vorbitorii dialectului dacoromân se numesc români, iar după provinciile istorice: olteni, munteni, moldoveni, ardeleni, maramureşeni, bănăţeni, crişeni, oşeni etc.” (Rusu 1984, 130). Astfel, în urma acestei informaţii complexe, putem remarca deja, din punctul de vedere al geografiei lingvistice, unele posibile argumente aduse înspre explicarea influenţelor limbilor slave exercitate asupra limbii române şi invers.

Am considerat potrivit să tratăm, într-o manieră particulară, limba sârbocroată, întrucât, aşa cum s-a putut observa în rândul mai multor lingvişti, aceştia consideră că graiul caraşovean reprezintă un dialect al limbii sârbe. În acest sens, M. Radan susţine că „originea sârbă a caraşovenilor şi a graiurilor lor este susţinută de unii

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

cercetători chiar din secolul trecut şi de majoritatea covârşitoare a celor din secolul al XX-lea, în special de lingvişti. Cercetările lingvistice şi etnografice întreprinse au contribuit la stabilirea originii acestor graiuri (în sensul că a fost localizată şi apoi mult restrânsă aria dialectală cu care acestea sunt convergente: sudul şi estul Serbiei) şi a perioadei emigrării caraşovenilor. Astăzi este o certitudine că graiurile caraşovene aparţin dialectelor *štokaviene* sârbeşti, de tip ekavian, dar lingviştii încă nu au căzut de acord în privinţa stabilirii apartenenţei acestui grai la unul din aceste dialecte. Cei mai mulţi consideră că graiurile caraşovenilor aparţin dialectului *kosovo-rosavian,*[…] însă alţii sunt de părere că acestea aparţin dialectului *prizreno-timocean*" (Radan 2000, 62). Aşadar, chiar dacă problema apartenenţei la unul dintre dialectele sârbeşti nu este pe deplin rezolvată, ne-a interesat, mai cu seamă, doar faptul că graiul caraşovean poate fi clasat într-o categorie superioară, aceea a dialectelor štokaviene sârbeşti, fapt prin care am demonstrat alegerea noastră în ceea ce priveşte numele şi, mai mult, realizarea acestui studiu.

Limba reprezintă un organism viu, aflat într-o continuă schimbare, evoluţia acesteia depinzând de o seamă de factori (*interni* – schimbări structurale care au avut loc în cadrul limbii – şi *externi* – impuşi de schimbările culturale care au avut loc de-a lungul timpului), printre care se află evoluţia istorică, dar şi individul uman, mai exact profilul vorbitorului unui idiom, profilul fiind direct proporţional cu anumite cunoştinţe pe care le are sau nu.

Academicianul Alexandru Rosetti considera că fundamentul unei limbi „este constituit de structura gramaticală şi de fondul ei principal de cuvinte, prin care trebuie să înţelegem cuvintele cunoscute de întreg poporul, cuvinte des întrebuinţate, cu derivate numeroase, cu multe sensuri şi care intră într-o serie de expresii. Vocabularul unei limbi «se află într-o stare de schimbare aproape neîntreruptă». […] Structura gramaticală a limbii se schimbă şi mai încet decât fondul principal de cuvinte… Structura gramaticală a limbii şi fondul ei principal de cuvinte alcătuiesc temelia limbii, esenţa specificului ei" (Rosetti 1954, 11). Prin prisma acestor explicaţii temeinice reuşim să remarcă importanţa foarte mare a lexicului în stabilitatea şi păstrarea unei limbi, dar şi a structurii gramaticale a acesteia. Personal, considerăm că lexicul e compartimentul lingvistic supus cel mai mult schimbărilor, mai ales datorită influenţelor limbilor străine tot mai des cunoscute şi întrebuinţate de către individ. Astfel, vocabularul unei limbi devine unul *contaminat* cu diferite lexeme aparţinătoare altor idiomuri de circulaţie internaţională. În acest sens, găsim şi o afirmaţie pe care o considerăm demnă de a fi redată: „Este cu totul greşit să se creadă că în urma încrucişării, să zicem a două limbi, se obţine o limbă nouă, a treia, care nu seamănă cu niciuna din limbile încrucişate şi care se deosebeşte calitativ de fiecare dintre ele. În realitate, cu ocazia încrucişării, una dintre limbi iese de obicei [sic!] învingătoare, îşi păstrează structura gramaticală, îşi păstrează fondul principal de cuvinte şi continuă să se desvolte [sic!] potrivit legilor interne ale desvoltării [sic!]

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

sale, în timp ce cealaltă limbă își pierde treptat propria ei calitate și dispare treptat" (Rosetti 1950, 17).

Cunoscut fiind faptul că limba română cunoaște o *definiție genealogică*, enunțată tot de Alexandru Rosetti, pe baza căreia se pot face o serie de observații de ordin lingvistic, considerăm necesar să exemplificăm și o altă variantă, anterioară celei genealogice, o definire care face referire și la contactul dintre limba română și limbile slave. Astfel, ținând seama de problemele discutate anterior, privitoare la influențele lingvistice, acesta afirmă că „aplicând aceste principii la definiția limbii române, după contactul ei cu limbile slave meridionale, vom constata că limba română e alcătuită dintr-o serie de elemente: autohton (thraco-ilir), latin și slav. Enumerarea elementelor componente ale unei limbi nu constituie, însă, definiția ei. Într-adevăr, logica formală ne învață că operația numită descriere, prin care se enumeră notele unui obiect, este diferită de definiția genetică, care arată esența obiectului" (Rosetti 1954, 12). Pentru ca această definire să fie cât mai clară și cât mai argumentată, Al. Rosetti încearcă să o exemplifice printr-un exemplu practic, înțeles, cu siguranță, de orice cititor: „Este ca și cum, pentru a defini noțiunea de om, am enumera carnea, oasele, vasele sanguine etc. care intră în compoziția corpului omenesc, în loc de a opera cu alte criterii, și anume cu comparația între specii, care ne permite, prin operația clasificării, să definim pe om ca făcând parte din vertebrate, clasa mamiferelor etc." (Rosetti 1954, 12).

2. Bilingvismul

Pentru a ne servi de mai multe *instrumente* oferite de limbă, am ales și o privire comparativă. În acest sens, ca metodă de explicare a unor noțiuni complexe și, uneori, chiar aride, am luat în seamă bilingvismul și impactul său asupra limbilor care intră în contact grație vorbitorilor mai multor idiomuri. Bilingvismul reprezintă o noțiune lingvistică care ajută, de cele mai multe ori, la înțelegerea logică a interferențelor dintre două sau mai multe limbi și la posibilitatea explicării anumitor schimburi care se produc între cuvinte aparținând diverselor idiomuri.

În dicționarele de specialitate, bilingvismul este definit ca o oportunitate de a identifica și de a descrie mecanismul și consecințele structurale dintre două limbi. Astfel, în *Dicționarul de științe ale limbii*, îl găsim descris ca fiind: „în sens restrâns, folosire alternativă a două limbi; în sens larg, folosire alternativă a două sisteme lingvistice, indiferent de statutul acestora: limbi distincte, dialecte ale aceleiași limbi sau chiar varietăți ale aceluiași idiom. […] Bilingvismul este o consecință a contactului lingvistic" (Bidu-Vrânceanu 2005, 87).

Pentru același fenomen, Th. Capidan enunță o altă definiție, una care poate fi considerată mai apropiată de individ decât de fenomenul lingvistic în sine și face și o relativă clasificare a acestuia: „Bilingvismul, definit, cum am spus, ca o capacitate a individului de a vorbi două limbi, se prezintă în două feluri: natural și voit. Primul rezultă din viața promiscue a două populațiuni [sic!] și se produce inconștient. Al

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

doilea, din necesități culturale. Cazuri de bilingvism care își ia naşterea pe cale naturală, nu numai la tineri, dar şi la adulți, apar în toate țările, în care se găsesc comunități lingvistice amestecate. […] Românii din apropierea Grecilor vorbesc tot aşa de bine grecește ca şi românește, iar aceia din apropierea Slavilor, tot aşa de bine bulgărește sau sârbește ca şi românește" (Capidan 1943, 54). Legat de spontaneitatea comunicării, în cazul bilingvilor, Th. Capidan consideră că individul care ajunge bilingv pe cale naturală reuşește să se exprime foarte spontan în oricare dintre limbile cunoscute, fie că e vorba de cea maternă, fie de cea pe care a învățat-o, pe când individul care ajunge bilingv din nevoi culturale nu se poate bucura de o astfel de spontaneitate, neputând fi sigur pe structurile gramaticale ale limbii învățate şi făcând, adeseori, combinații între cuvintele aparținătoare celor două limbi cunoscute ori, mai mult, introducând, în limba învățată, structuri din limba maternă (Capidan 1943, 54).

Privitor la tematica abordată de către noi, şi anume bilingvismul particular care surprinde limba română şi limbile slave (cu precădere limba sârbocroată), Al. Rosetti face câteva referiri importante, care vizează părerile unor cercetători de seamă: „Miklosich văzuse just: el explica prezența elementelor slave în română prin amestecul dintre Slavi şi Thraco-Romani. Unii cercetători, ca Miletić, P. Skok şi Bernştein prelungesc această stare de bilingvism a populației slavo-române din Principate până în secolul al XVI-lea, ceea ce se poate admite numai pentru cărturari, care pricepeau limba slavonă şi puteau scrie în această limbă" (Rosetti 1954, 19-20).

Există o legătură destul de strânsă între conceptele lingvistice utilizate, pe noi interesându-ne, în acest caz, conceptul de *limbă* şi cel de *bilingvism*. Printre factorii care influențează dinamica lexicului şi schimbările frecvente ce au loc în cadrul vocabularului unei limbi, mai ales în fondul principal de cuvinte, bilingvismul are un rol aparte. „Limba, ca fapt social, se impune individului vorbitor în măsura şi felul nevoilor de care este condiționată viața lui în societate. În sânul unei colectivități lingvistice există indivizi vorbitori, ale căror mijloace de exprimare nu trec dincolo de limitele unor necesități generale. […] Într-un fel sau altul, limba, ca expresie a spiritului şi ca instrument de înțelegere între indivizi, se învață ca ceva nou, fără legătură cu limba de care s-au folosit părinții vorbitorului. […] Cu alte cuvinte, copilul care se naşte nu ajunge să vorbească limba părinților decât numai dacă a fost crescut în mediul lor. Îndepărtat de acest mediu, el va vorbi o limbă cu o înfățişare deosebită" (Capidan 1943, 53).

Important pentru cercetarea noastră este acel bilingvism care se manifestă (mai rar, într-adevăr) între o limbă şi un dialect. Atunci când utilizăm conceptul de *limbă* facem referire la limba literară şi nu la alte forme ale acesteia, cum sunt variantele teritoriale. Eventual, dacă ne îndepărtăm puțin de sensul de bază, ne putem referi şi la limba comună, dar în niciun caz discuția nu poate fi plasată într-un alt context, precum cel al unor graiuri. Cunoaşterea graiurilor ne ajută foarte mult şi la cercetarea formelor arhaice ale unor cuvinte interesante din cadrul limbii literare, întrucât

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

„dialectele sau graiurile populare, din contră, reprezintă tot ceea ce este mai primitiv în limbă, mai arhaic şi mai autentic, în fine, tot ceea ce vine din pulsul viu al graiului nemeşteşugit şi descătuşat de rigiditatea logică a sistemului gramatical" (Capidan 1943, 56).

Bilingvismul dialectal este, după părerea noastră, cel mai interesant. Prin intermediul acestuia, vorbitorii pot da dovadă de un sentiment conservator, acela de a nu abandona în totalitate limba învăţată din generaţie în generaţie şi transmisă pe cale orală. Şcoala este instituţia care încearcă să *şlefuiască* această latură a limbii, să o facă mai îngrijită, aducând-o în concordanţă cu normele limbii literare impuse tuturor vorbitorilor care au un anumit grad de cultură şi de cunoaştere, adică să o normeze. Chiar şi aşa, cum am mai spus, formele dialectale ale limbii sunt tocmai cele care ajută la cercetările actuale. Prin intermediul acestora se găsesc diverse etimologii şi, nu în ultimul rând, diferite influenţe la nivel lingvistic. Există foarte mulţi vorbitori care reuşesc să se încadreze în aceste două forme diferite ale limbii – limba literară şi dialectul. Nu este un lucru simplu, însă persoanele care doresc să aibă un limbaj îngrijit pot utiliza diferitele forme, în funcţie de context. Considerăm că şi formele dialectale, arhaice ale unei limbi sunt importante nu atât pentru dinamica vocabularului, cât pentru bogăţia acestuia.

Un detaliu interesant despre această formă a bilingvismului găsim şi la Th. Capidan, explicat fiind faptul că „bilingvismul dialectal variază după ţinuturi. Referindu-ne la limba noastră, el se arată mai pronunţat la Românii transdanubieni, câţi apucă să înveţe limba literară. Aceştia sunt cu atât mai mult bilingvi cu cât se păstrează în pronunţare unele obişnuinţe, pe care nu le pot părăsi uşor, oricât de bine ar vorbi limba din Regat" (Capidan 1943, 56).

Un caz similar îl considerăm şi pe cel reprezentat de comunitatea din Caraşova. Poate că în cazul lor există un bilingvism şi mai important faţă de problematica discutată până acum. Afirmăm aceste lucruri întrucât caraşovenii vârstnici intră în categoria bilingvismului dintre o limbă şi un dialect, ei vorbind atât în limba sârbocroată literară (ori, după spusele unora, doar limba croată literară) şi într-un grai al acesteia, graiul caraşovean, în funcţie de context, iar caraşovenii mai tineri intră într-o altă categorie specială, aceea a unui bilingvism tangenţial, dacă l-am putea numi astfel, întrucât se remarcă acest fenomen atât în vorbirea în paralel a limbii române şi a limbii sârbo-croate, cât şi în vorbirea celei de-a doua, concomitent cu dialectul acesteia, graiul caraşovean. Pentru acest fapt am semnalat această problematică a bilingvismului, una extrem de specială şi de rar întâlnită în cercetările efectuate până în prezent, dovadă fiind, în zilele noastre, şi liceul bilingv din localitate.

Sub forma unei concluzii legate de bilingvism, în legătură cu dinamica lexicului, problematică pe care am adus-o de mai multe ori în prim-plan, găsim interesant să redăm următoarea afirmaţie, din care „rezultă că bilingvismul în genere, dar mai ales cel sub forma naturală este în stare să provoace prefaceri adânci în

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

evoluția biologică a unui grai, dacă în drumul lui nu i s-ar opune structura gramaticală a limbii, care apare sub trei aspecte: fonetic, morfologic și lexicologic. Din acestea trei ultimul, întrucât este vorba de vocabulare care, după cum am văzut, se introduce prin toate căile nu este stabil" (Capidan 1943, 58). Dacă vocabularul este compartimentul limbii cel mai instabil, despre sistemul morfologic aflăm că „n-a putut fi atins de nicio limbă, oricât de mare ar fi fost influența ei în vocabularul nostru" (Capidan 1943, 72). Așadar, această problemă este valabilă pentru oricare idiom, nu numai pentru cazul limbii române.

3. Influența limbii sârbocroate asupra limbii române

Pentru a putea stabili influențele unei limbi asupra alteia este mai mult decât necesar să se cunoască contextul istoric și contactele istorice dintre acestea, de-a lungul timpului. Un caz similar îl reprezintă și cele două limbi despre care discutăm, adică limba română și cea sârbocroată. Desfășurarea evenimentelor istorice este extrem de importantă în explicarea unor interferențe clare dintre aceste două limbi, precum și relațiile dintre aceste două etnii. Așadar, nu doar factorii lingvistici influențează aceste schimbări ale lexicului, ci și cei extralingvistici, care, la un moment dat, pot fi chiar mai însemnați și mai importanți pentru cercetările care se efectuează. Fără de acestea, argumentele nu ar putea fi îndeajuns de clare și nici nu s-ar putea aduce explicații suplimentare unor concluzii trase după cercetările asupra unor limbi.

Cu privire la acești factori amintiți, găsim importantă ideea conform căreia „cunoașterea factorilor extralingvistici în studierea influenței sârbocroate asupra limbii române se impune cu atât mai mult cu cât, dată fiind amploarea influenței slave asupra limbii române, precum și relativ slaba diferențiere dintre limbile slave, criteriile strict lingvistice, în principal fonetic și semantic, oferă certitudine numai într-un număr limitat de cazuri: cuvintele care prezintă trăsături specifice numai uneia din limbile slave. Pentru elucidarea celorlalte este necesară cunoașterea perspectivei istorice a raporturilor dintre poporul român și poarele slave" (Gămulescu 1974, 38). Privim ideea redată ca o concluzie asupra faptelor pe care am încercat să le explicăm noi, personal, în debutul lucrării.

Pentru a exemplifica într-o mică măsură legătura dintre fenomenul lingvistic și contextul istoric, redăm un detaliu interesant, semnalat de către Dorin Gămulescu. Acesta face referiri stricte la contactele care au avut loc între români și populația sârbocroată, susținând: „Contactul dintre populațiile română și sârbocroată este mai vechi în sudul Dunării și își are obârșia în așezarea ramurei [sic!] occidentale a slavilor de sud într-un teritoriu din jumătatea de vest a Peninsulei Balcanice, unde trăia o importantă populație romanică. Documentele istorice îi găsesc pe românii localnici (Vlasi) în componența statului medieval sârb, iar ulterior, în decursul întregului ev mediu, acești români sunt semnalați ca o populație importantă în diferite puncte locuite de sârbi și croați" (Gămulescu 1974, 39).

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

În urma contactelor care au avut loc, de-a lungul timpului, între populația română și cea sârbocroată, s-au stabilit diverse legături. Acestea au influențat într-o foarte mare măsură factorul lingvistic și, mai cu seamă, partea reprezentată de lexic. Așadar, influențele au fost reciproce, la fel și împrumuturile destul de numeroase. Din limba română au fost împrumutați, în limba sârbocroată, termeni care făceau referire cu precădere la păstorit, la nume de locuri (toponime), dar și la nume de persoane ori sufixe, care se consideră că ar proveni din contactul cu românii balcanici, fiind intrate în limba sârbocroată cu foarte mult timp în urmă, în perioada Evului Mediu. Ținând seama de contextul geografic, acela al așezării românilor, se consideră că influența limbii sârbocroate asupra limbii române a avut efect mai ales în cazul românei vorbite de către populația românească așezată în partea de vest a Peninsulei Balcanice. În momentul în care aceștia au migrat spre nord, este foarte posibil ca, îndreptându-se înspre acea zonă, să fi adus cu ei și elemente de origine sârbocroată, referitoare, de asemenea, la domeniul păstoritului (ex. *doniță, pârtie, cârd, băl* etc.). Denumirea acestei etnii, *sârbii*, precum și adjectivul *sârbesc* devin doi termeni foarte importanți, chiar prestigioși, având un mare impact asupra limbilor slave, tocmai datorită acestor influențe. Astfel, diversitatea limbilor slave începe să fie pusă în umbră, iar slavii să fie considerați, indiferent de particularitatea lor etnică, sârbi. Prin studiul limbii slavone, mai ales cu scopuri religioase, s-a reușit demonstrarea etimologiilor sârbocroate ale unor termeni românești, atât privitor la grafia acestora, cât și la accent și la păstrarea celorlalte particularități lingvistice. Mai mult, se consideră că nu poate fi stabilit un inventar al influenței sârbocroate asupra limbii române fără să se cunoască limba slavonă și fără a avea la îndemână un dicționar al slavonei românești (v. Gămulescu 1974, 39-42).

Migrarea unor importante grupuri de sârbi a avut loc în prima jumătate a secolului al XV-lea, aceștia venind din partea de sud și sud-est și îndreptându-se spre partea de est a Banatului. Toate aceste mișcări s-au produs din cauza victoriilor repetate ale turcilor, în Balcani, și înfrângerii sârbilor, prin anul 1389. Legat de aceste mișcări, aflăm că „legăturile dintre noii veniți [sic!] și populația română autohtonă vor pune bazele unor noi raporturi lingvistice româno-sârbocroate care aveau să continue până în zilele noastre și ale căror urmări sunt cele mai importante, cantitativ, pentru limba română și, calitativ, pentru dialectul bănățean” (Gămulescu 1974, 43).

Afirmam că ne vom interesa îndeosebi de influența limbii sârbocroate asupra limbii române, cu varianta sa regională din partea regiunii Banat, adică subdialectul bănățean. Așadar, considerăm importantă amintirea unor sârbisme păstrate în acest subdialect. Este cunoscut faptul că acest grai al dacoromânei este cel care se bucură de cea mai mare parte a termenilor proveniți din limba sârbă, în celelalte graiuri fiind foarte slab reprezentați sau chiar deloc. Unul dintre factorii care face posibil acest lucru este contextul geografic (poziția geografică) a acestor graiuri în contact, dar și raporturile lingvistice dintre sârbă și română, datorate mișcărilor populației. Prin urmare, trecem la exemple concrete de sârbisme cunoscute și în prezent de către

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

vorbitorii graiului bănățean: *(a) acupi*, vb., „(a) aduna grămadă” (< scr. *(o) kupiti*); *bagrin* „salcâm” (< scr. *Bagrin*); *avlie* „curte, ocol” (< scr. *avlija*); *buiede* „buruiană” (< scr. *bujad*); *căigană,* var. *găigană* „jumări de ouă, omletă” (< scr. *käjgana*); *căpară* „arvună, logodnă” (< scr. *kapara*); *podrum* „beci, pivniță” (< scr. *podrum*); *a potopi* „a (se) îneca” (< scr. *potopiti*); *slastă* „mâncare de dulce (în opoziție cu mâncarea de post)” (< scr. *slast*); *șumari(u)* „pădurar” (< scr. *šumar*); *tream* „șopron” (< scr. *trem*); *zăitin* „untdelemn” (< scr. *zejtin*); *fălincă* „lipsă, pagubă, greșeală” (< scr. *falinka*); *jemișcă* „pâinișoară, franzelă” (< scr. *zemiška*); *birt* „cârciumă” (< scr. *birt*< germ. *Wirt(shaus)*); (v. Rusu 1984, 271);*(a) divăni* „(a) tăifăsui”; *álă* „monstru, dihanie”; *cáfă* „cafea”; *cârceág* „ulcior”; *baș* „chiar, tocmai”; *căfână* „cafenea”; *ceáce* „nene, frate mai mare”; *gost* „oaspete”; *casáp* „măcelar”; *citav* „întreg, sănătos (la minte)”; *răchie* „țuică”; *pup* „boboc (de floare)”; *sármă* „sarma”; *ierghélă* „herghelie”; *marvă* „vită, toate animalele dintr-o gospodărie”; *pilár* „negustor, precupeț” (v. Frățilă 2010, 101-102).

În ceea ce privește influența de origine sârbă și etimologiile sârbocroate ale cuvintelor amintite anterior, „trebuie subliniat faptul că elementele lexicale de origine sârbocroată din Banat sunt împrumuturi populare din această limbă. Unele sârbisme au o circulație restrânsă, locală, sau sunt ieșite din uz, altele depășesc limitele acestui subdialect, fiind cunoscute în zonele limitrofe: vestul Olteniei, Crișana sau sud-vestul Transilvaniei. Termenii de origine sârbocroată, specifici Banatului, nu au pătruns în limba literară (n.n., C.P. – limba română literară)” (Rusu 1984, 271). Ținând cont de afirmația citată, suntem de părere că acea circulație a sârbismelor intrate în subdialectul bănățean, despre care se spune că ar fi cunoscută și în zonele de tranziție, poate fi pusă pe seama cercetărilor efectuale acum mai mult timp. În prezent, unele cuvinte din acest grai nu mai sunt cunoscute nici de mai tinerii locuitori ai regiunii Banat și, deci, am crede că acestea ar putea fi cunoscute cu atât mai puțin de către vorbitorii din alte regiuni, chiar dacă sunt zone limitrofe.

Este cunoscut faptul că limba română se încadrează în zona limbilor romanice. De aceeași părere sunt și specialiștii în lingvistică, însă, nu în ultimul rând, evidențiază și caracterul slav al acesteia. Despre limba română se spunea, la un moment dat, că începea să devină *încrucișată*. „Caracterul romanic al limbii române rezultă însă nu numai din considerația vocabularului său. Într-adevăr, dacă fondul principal de cuvinte al limbii române este alcătuit din cuvinte latine, există însă un mare număr de cuvinte slave care fac și ele parte din fondul principal de cuvinte – ca, de exemplu *drag, iubi, plăti, prieten, primi, scump* etc., și de care limba nu se poate lipsi. În schimb, morfologia limbii române este de origine latină” (Rosetti 1954, 13). Academicianul Al. Rosetti susține că nu putem forma o frază în limba română fără a ne servi și de elemente latine. În acest sens, cercetătorul dorește să formeze un context din cuvinte de origine slavă, precum *a iubi, prieten, scump* și *drag*, ajungând la un exemplu de genul *iubesc foarte mult pe prietenii mei dragi*. Astfel, suntem obligați să utilizăm și elemente gramaticale latine, precum sufixul *-esc*, sufix de

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

origine latină (< lat. *-isc*), lexemul *foarte*, utilizat pentru a exprima gradul superlativ (< lat. *forte*), termenul *mult*, provenit din lat. *multum* ori prepoziția simplă *pe* (< lat. *pre*), aceasta din urmă ajutând la construirea complementului în cazul acuzativ. De asemenea, în cazul cuvântului *prietenii*, se recunoaște acel *-i*, ca marcă a pluralului și articol, provenit din lat. *-illi*, dar și *mei* (< lat. *meus*). (v. Rosetti 1954, 13)

Referitor la partea de morfologie, în cazul verbelor reflexive, atunci când are loc clasificarea după sens a flexiunii verbale de acest fel, limba română beneficiază de aceeași taxonomie cu limbile slave. Așadar, avem:

- **Reflexiv obiectiv** (în cazul în care subiectul e în același timp complementul verbului): rom. *a se spăla*, v. sl. *myti se*
- **Reflexivul eventiv** (atunci când în starea subiectului propoziției se produce o schimbare): rom. *a se întrista*, v. sl. *opečaliti se*
- **Reflexivul dinamic** (atunci când acțiunea e făcută de subiect, cu participarea intensă a lui ori cu un interes special): rom. *a se teme*, v. sl. *boiati se*
- **Reflexivul reciproc** (în cazul în care acțiunea e făcută concomitent de două sau de mai multe subiecte și, în genere, fiecare subiect suferă efectele rezultate de acțiunea celuilalt): rom. *a se certa*, v. sl. *svarit'sia*
- **Reflexivul pasiv** (atunci când acțiunea e suferită de subiect și e făcută de către altcineva): rom. *a se creștina*, v. sl. *izgoniti se*
- **Reflexivul impersonal** (atunci când autorul acțiunii nu e cunoscut): rom. *se mănâncă bine*, v. sl. *pišetŭ bo se*(v. Rosetti 1954, 35).

Făcând referire la cunoscutul fenomen lingvistic prin intermediul căruia se împrumută sensul unui cuvânt dintr-o limbă străină, și anume calcul lingvistic, suntem atenționați asupra unei confuzii care poate interveni în procesul studiului: aceea de a fi capabili să deosebim calcul lingvistic de împrumut, întrucât cele două fenomene nu trimit la aceleași rezultate. Astfel, prin împrumut este cunoscut faptul că se adoptă un termen dintr-o limbă străină, „de ex., dr. *izvor* «sursă» reproduce cuvântul v. sl. *izvorŭ*, cu același înțeles. Prin calc lingvistic sau calchierea unui termen după altul, se înțelege adoptarea nu a cuvântului străin, ci a sensului său. Se pornește dela [sic!] sensul cuvântului: dr. *carte* și v. sl. *kniga* desemnează același obiect: «carte». Dar cuvântul slav mai are și sensul de «scrisoare». Prin analogie cu termenul slav, cuvântul românesc va căpăta și acest sens. Deci: dr. *carte* = «carte» și «scrisoare»" (Rosetti 1954, 45).

Cunoscute fiind straturile unei limbi, *substrat, superstrat, adstrat*, despre cel de-al doilea, referitor la aceeași influență a limbii slave și, în special, a limbii sârbocroate, aflăm că aceasta reprezintă un caz special de superstrat. În acest sens ni se explică faptul că „limba cuceritorilor se suprapune peste limba celor cuceriți; cuceritorii învață limba celor cuceriți și îi transmit o serie de trăsături caracteristice" (Rosetti 1954, 20). Din aceste idei susținute de academicianul Al. Rosetti, dar și datorită consultării altor lucrări de specialitate, am remarcat faptul că populația slavă

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

a fost cea care a învățat limba română, prin intermediul acestui proces intrând numeroase lexeme de origine slavă în fondul de cuvinte al românei, unele dintre acestea fiind foarte des utilizate și cunoscute de toți vorbitorii limbii române, deci nu doar în anumite domenii de interes.

Unii cercetători de seamă erau de părere, în secolele trecute, că limba română ar reprezenta o așa-zisă *limbă mixtă* din cauza elementelor slave meridionale, mai ales că acestea se află într-un număr foarte mare comparativ cu cel al elementelor provenite din alte limbi străine. Chiar și așa, alți lingviști, în studiile lor actuale, consideră că aceste elemente slave au reușit, totuși, să influențeze într-o oarecare măsură înfățișarea de origine romană a limbii române. Mai mult, este cunoscută situația în care puterea de influență a unei limbi străine nu este măsurată în numărul de cuvinte înregistrate în limba influențată, ci de frecvența acestora în idiomul în care au intrat. Așadar, în limba română avem cuvinte de origine slavă, întrebuințate foarte des, chiar zilnic, precum *prieten, drag, iubesc, primesc, plătesc, scump* etc., acestea nefiind neapărat într-un număr foarte însemnat, dar având o frecvență considerabilă în limba română. Drept concluzie pentru cele discutate anterior, în special despre frecvența acestor slavisme, redăm explicația lui Th. Capidan, conform căreia „cuvintele slave la Români, vin în vorbire, imediat după cele moștenite atât sub raportul întrebuințării mai dese, cât și sub acela al derivației" (Capidan 1943, 230). Amintit fiind unul dintre mijloacele de îmbogățire a vocabularului, derivarea, considerăm necesar să menționăm că aceasta a avut o mare influență asupra lexemelor de origine sârbocroată din limba română. După intrarea în limbă a unui termen, mai apoi, prin derivare, acesta ajunge să își formeze o familie lexicală care va urma să fie la fel de utilizată în vorbire precum termenul inițial. Luând un exemplu concret, avem în limba română lexemul *drag*, iar mai apoi, prin derivare, de la acesta s-au format *drăguț, drăgălaș, a îndrăgi, drăgăstos*, fiind frecvent întrebuințate în actul comunicării.

Chiar dacă se face o distincție clară între limbile slave meridionale, există, totuși, o serie de termeni ai căror etimologii nu sunt sigure, în sensul că ar putea proveni fie din limba sârbă, fie din limba bulgară, în ambele dintre acestea pronunțându-se în aceeași manieră. Deci, se explică faptul că unele „cuvinte românești dintre cele mai uzuale, împrumutate din slava meridională, ca: *maică, slugă, cosiță, coasă, plată, plătesc, bivoliță, greblă* și chiar *prieten, nevastă, iubesc* etc. pot veni tot atât de bine din formele sârbești: *majka, sluga, kosica, kosa, plata, platiti, bivolica, grablo, prijatelĭ, nèvasta* (alături de *nevjesta*, întrebuințat mai mult în graiurile apusene), *ljubiti* etc. ca și din cele corespunzătoare limbii bulgare, întru cât [sic!] se pronunță la fel. […] Prin urmare, există printre cuvintele slave din limba română unele care au fost împrumutate deopotrivă de la Bulgari și dela [sic!] Sârbi" (Capidan 1943, 242).

Pentru a înțelege raporturile lingvistice strânse dintre populația sârbă și cea română din Banat, e necesară, așa cum am afirmat, nu numai cunoașterea contextului

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

istoric, ci şi al celui religios. Astfel, dat fiind faptul că românii din regiunea Banat au fost subordonaţi, pentru o lungă perioadă de timp, bisericii sârbe, considerăm argumentat numărul mare de elemente lexicale sârbocroate în graiul bănăţean, mai ales că aceştia cuprind diverse domenii. În plus, se cunoaşte faptul că, în afară de lexic, unde influenţa a fost cea mai mare, graiul sârbocroat a influenţat şi fonetica şi morfologia graiurilor bănăţene, numai că într-o măsură relativ redusă faţă de primul compartiment lingvistic amintit (v. Gămulescu 1983, 44).

În concluzie, considerăm că începuturile influenţelor slave asupra limbii române datează de prin secolele al IX-lea – al X-lea, după întregul proces de transformare a limbii latine carpato-danubiene într-o limbă diferită de toate celelalte limbi romanice (v. Pătruţ 1974, 114). Ni se pare important să menţionăm rezultatul la care a ajuns academicianul Al. Rosetti, în urma cercetărilor efectuate, susţinând că această „influenţă slavă asupra limbii române este cu deosebire vizibilă în domeniul vocabularului, în care elementele slave au pătruns în mare număr. Ele au înlocuit, în parte, termeni de altă origine, în special latini, şi au împlinit numeroase lipsuri, cu deosebire în vocabularele tehnice. Penetraţia elementelor slave în limba română trebuie explicată, în primul rând, prin bilingvism, românizarea unei mari mase de Slavi şi împrejurările economice, politice şi culturale care au prezidat la constituirea primelor state româneşti de la nordul Dunării. Un număr mare de cuvinte slave a pătruns în fondul principal de cuvinte al limbii” (v. Rosetti 1954, 39).

4. Influenţa limbii române asupra limbii sârbocroate

După o discuţie destinată influenţei limbilor slave şi, în special, a limbii sârbocroate asupra limbii române, ne-am propus să realizăm şi o scurtă problematizare inversă, adică aceea a influenţei limbii române asupra acestui idiom. Observând că nici în primul caz elementele nu au fost exagerat de numeroase, suntem siguri că nici limba română nu şi-a exercitat intens influenţa asupra limbii sârbe. De fapt, aceasta din urmă probabil că poate fi remarcată doar la nivelul unui singur compartiment lingvistic, cel al lexicului, şi în acest caz destul de restrâns.

Influenţa limbii române asupra graiurilor caraşovene a reprezentat obiectul de studiu al investigaţiilor efectuate de numeroşi cercetători, trezindu-le interesul acestora. De asemenea, facem trimitere la importanta lucrare a lui Emil Petrovici, *Graiul caraşovenilor*, afirmând că „unele informaţii sau date referitoare la influenţa românească asupra graiurilor, în special cele de ordin lexical, sunt date, accidenta şi disparat, în câteva lucrări lingvistice şi nonlingvistice. E. Petrovici este primul cercetător care acordă atenţia cuvenită acestei problematici, subliniind intensitatea procesului şi efectele sale în unele compartimente ale graiului din Caraşova, în special în lexic, sintaxă şi topică, ca urmare a contactului direct şi îndelungat al caraşovenilor cu populaţia românească şi a bilingvismului” (Radan 2000, 54).

Raporturile lingvistice dintre limba română şi limba sârbocroată se bucură de o menţinere apreciabilă, atât temporal, adică de-a lungul timpului, cât şi din punct de

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

vedere spațial. Referitor la cadrul istorico-geografic, dar și la cel etnic, există informații clare conform cărora „strămoșii actualilor vorbitori de limbă sârbocroată, în drumul lor spre Peninsula Balcanică, au trecut – după toate probabilitățile – la vest de teritoriul de formare a limbii și poporului român, orientându-se – în principal – spre litoralul adriatic. Acolo au și apărut, în secolul al IX-lea, primele lor formații statale, în imediata apropiere a așezărilor cu populație romanică, din partea căreia au avut de suferit o influență puternică și de durată, pe toate planurile, inclusiv lingvistic” (Gămulescu 1983, 29).

Discutând anterior despre poziția geografică care a influențat destul de mult raporturile lingvistice româno-sârbocroate, considerăm necesar să menționăm și faptul că apropierea dintre populația sârba și cea din Țara Românească a dus atât la introducerea limbii slavone în limbajul religios, cât și la împrumutarea unor termeni de factură culturală și administrativă.

Despre limba latină de pe teritoriul iugoslav se susține că a devenit limba română. În acest sens, redăm afirmația care susține ceea ce aminteam, și anume: „Latina din jumătatea estică a teritoriului iugoslav ca și cea vorbită în Dacia și pe ambele maluri ale Dunării inferioare, a evoluat în română. Încercările de a identifica trăsături străromâne în împrumuturile vechi romanice efectuate de sârbocroată în această zonă nu au dus la rezultate pozitive. Împrumuturile românești în sârbocroată, chiar cele care au o vechime apreciabilă, sunt posterioare epocii românei comune și prezintă trăsături dacoromâne, aromâne sau istroromâne” (Gămulescu 1983, 33). Pe noi ne interesează în special trăsăturile de factură sârbocroată apărute în dacoromână, fiind de părere că în acest dialect sunt cele mai numeroase, mai bine reprezentate, în diferite domenii, dar și printre elementele mai bine conservate.

Pentru a nu lungi discuțiile asupra unor lucruri deja discutate, ni se pare interesant să dăm câteva exemple de termeni sârbocroați proveniți din limba română. Acolo unde este posibil, alături de termeni, vom da și etimonul românesc al acestora. Astfel, avem lexeme în limba sârbocroată precum:

> *čuma* „ciumă” (< rom. *ciumă* < lat. *cyma* sau tc. *čuma*, forma turcă fiind și cea mai plauzibilă), *frula* „fluier” (< rom. *fluier*, vb. *(a) fluiera*, alb. *floere*), *guša* „gușă” (< rom. *gușă* < lat. *geusiae*), *bale* „bale” (< rom. *bale* < lat.**baba*), *kanura* „canură” (< rom. *canură* < lat. *cannula*, vezi și bg. *Kanura*), *katun* „catun” (< rom. *cătun*), *kreeav* „creț” (< rom. *creț* < lat. *cricius* = *cricus* < gr. *krios* „cerc”), *urlati*, cu derivații *urlikati, urlicati* „a urla” (< rom. *(a) urla* < lat. *ululare*), *burdelj* < rom. *bordei, furka* (var. *vurka, (h)urka*) < rom. *furcă, mačuga, mačuca* < rom. *măciucă, stina* (în Banatul iugoslav) < rom. *stână, barzast* „nici pestriț, nici alb (se spune despre capre)” (< rom. *barz*), *laja* „vaca care are pete gălbuie în jurul ochilor” (< rom. *lai*), *trze, trzjak* „miel fătat după termen, târziu” (< rom. *târziu*), *blanda* < rom. *blândă, guntura, gunturae* „guturai” (< rom. *gutunar*), *kopsa* „but de berbec sau de capră” (< rom. *coapsă*), *kaš* (în Banatul iugoslav și în ținuturile de la Dunăre) < rom. *caș, mamaliga, mamaljuga* < rom. *mămăligă, bračir, brašir* „dial. brăcinar, brăcire” (< rom. *brăcire*), *karara* „cărare”, *plaj* „plaj” (< rom. *plai*) etc. (v. Gămulescu 1983, 34-38).

În plus față de aceste exemplificări, se poate remarca faptul că împrumuturile de origine română din sârbocroată sunt diverse, aparținând diferitelor domenii de

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)

activitate şi denumind atât animale, produse lactate ori alte alimente, termeni geografici, cât şi termeni referitori la viaţa pastorală, la articole de îmbrăcăminte ori la construcţii şi obiecte de gospodărie.

Pentru a întări convingerile de mai sus şi, în acelaşi timp, argumentele aduse, notăm că „există şi o seamă de împrumuturi din graiurile româneşti locale aparţinând altor domenii de activitate, dar ele constituie fapte de limbă relativ târzii. […] Un domeniu deosebit al raporturilor lingvistice româno-sârbocroate îl constituie numeroasele cuvinte de origine română din argourile sârbeşti. Numărul apelativelor sârbocroate de origine română se ridică la trei sute, inclusiv variantele dialectale" (Gămulescu 1983, 38).

5. Concluzie

În concluzie, putem afirma că nu doar limbile slave (limba sârbocroată, în mod special) şi-au exercitat influenţa asupra românei, ci şi în mod invers, limba română a influenţat limba sârbocroată, păstrându-se numeroşi termeni şi în prezent, aşa cum am văzut în exemplele de mai sus.

Referinţe bibliografice

Bidu-Vrânceanu, Angela, Călăraşiu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaş, Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela. 2005. *Dicţionar de ştiinţe ale limbii.* Bucureşti: Editura Nemira&Co.

Capidan, Th. 1943. *Limbă şi cultură*. Bucureşti: Editura Fundaţia Regală pentru literatură şi artă.

Creţan, Remus. 2000. *Toponimie geografică*. Timişoara: Editura Mirton.

Deleanu, Marcu Mihail. 1999. *Însemnări despre caraşoveni. Interferenţe lingvistice şi culturale specifice Europei Centrale*. Reşiţa: Editura Banatica.

Frăţilă, Vasile. 1977. *Dialectologia limbii române. Partea I (Curs)*. Timişoara: Tipografia Universităţii din Timişoara.

Frăţilă, Vasile. 2010. *Probleme de dialectologie română.* Blaj: Editura Astra.

Gămulescu, Dorin. 1947. *Elemente de origine sîrbocroată ale vocabularului dacoromân. Elementi srpskohrvatskog porekla u dakorumunsok rečniku*. Bucureşti: Editura Academiei.

Gămulescu, Dorin. 1983. *Influenţe româneşti în limbile slave de sud.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Pedagogică.

Muntean, Vasile V. 1990. *Contribuţii la istoria Banatului.* Timişoara: Editura Mitropoliei Banatului.

Pătruţ, I. 1974.*Studii de limba română şi slavistică*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.

Radan, Mihai N. 2000. *Graiurile caraşovene azi. Fonetica şi fonologia.* Timişoara: Uniunea Sârbilor din România.

Rosetti, Alexandru. 1950. *Contribuţie la o istorie ştiinţifică a limbii române. Influenţa limbilor slave meridionale*. Bucureşti: Editura de Stat.

Rosetti, Alexandru. 1954. *Influenţa limbilor slave meridionale asupra limbii române. Sec. VI-XII*. Bucureşti: Editura Academiei.

Rusu, Valeriu (coord.). 1984. *Tratat de dialectologie românească*. Craiova: Editura Scrisul Românesc.

BDD-A26651 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:42:23 UTC)